رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

د عمرى لنده طريقه او احكام

المختصر في صفة العمرة وأحكامها

بشتو

پښتو

اللَّجْنَةُ العِلْمِيَّةُ
بِرِئَاسَةِ الشُّؤُونِ الدِّينِيَّةِ بِالمَسْجِدِ الحَرَامِ وَالمَسْجِدِ النَّبَوِيِّ

الْمُخْتَصَرُ فِيْ صِفَةِ العُمْرَةِ وَأَحْكَامُهَا

د عمرې لنډه طریقه او احکام

اللَّجْنَةُ العِلْمِيَّةُ

بِرِئَاسَةِ الشُّؤُونِ الدِّينِيَّةِ بِالمَسْجِدِ الحَرَامِ وَالمَسْجِدِ النَّبَوِيِّ

بِسْمِ اللّٰه الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیلیزه:

الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلامُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِيْنَ.

أما بعد:

موږ په دې لیکنه کې هڅه کړې ده چې د معتمر (عمرې کوونکي) لپاره د عمرې ترڅنګه والی، احکام، اداب، او هغه څیزونه بیان کړو چې هغو ته اړتیا لري.

موږ له الله جل جلاله څخه سوال کوو چې خاص د خپلې رضا لپاره یې وکرځوي او عامو مسلمانانو ته پرې ګټه ورسوي.

د مسجد الحرام او مسجد نبوي د دیني چارو د ریاست
تر مشرۍ لاندې علمي کمېټه

***

لومړی: د عبادت د قبولېدو شرطونه:

عبادت د الله تعالی په دربار کې دوه شرطونو سره قبلېږي:

اخلاص، عبادت يوازې د الله تعالې د رضا او د آخرت د ګټې لپاره وي، الله تعالی فرمايي: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾ [البينة: ٥]، **ژباړه:** «حال دا چې دوی ته حکم نه و ورکړی شوی عَمَلاً مګر په دې چې دوی دې د الله عبادت کوي، په داسې حال کې چې دين (عبادت) دغه (الله) لره خالص کوونکي وي (او) حنيفان (له باطله حق ته راګرځېدونکي) وي»[1]. (البينة سورت: ٥ آيت). او رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: «اعمال د نيتونو پربنسټ دي، او هر چا ته هغه ورکول کېږي چې هغه يې نيت کړی وي»[2].

د نبي صلى الله عليه وسلم پيروي په قول او عمل کې: رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: «چا چې زموږ په دين کې نوي شيان را پيدا کړل چې له هغې څخه نه وي، هغه مردود دي»[3]. د مسلم په بل روايت کې دي: «که څوک کوم کار وکړي او زمونږ د دين امر وربانديې نه وي نو هغه مردود دي»[4].

---

(١) يعني: هغه ته او د هغه عبادت ته رجوع کول، له هغه پرته تولو څخه مخ اړول. د سعدي تفسير (مخ ٥٣٨).

(٢) بخاري په(١) شمېره، او مسلم په (١٩٠٧) شمېره روايت کړی دی.

(٣) بخاري په (٢٦٩٧) شمېره، او مسلم په (١٧١٨) شمېره روايت کړی دی

(٤) مسلم په (١٧١٨) شمېره روايت کړی دی.

دويم: د عمرې د طريقې او احکامو زده کړه:

څوک چې غواړي د الله لپاره عبادت وکړي، بايد د هغه په اړه د نبي صلى الله عليه وسلم سنت زده کړي؛ ترڅو عمل يې د سنت سره مطابقت ولري، رسول الله صلى الله عليه وسلم خلک د خپلې پيروى او لارښوونو ته رابلل: مالک بن الحويرث رضي الله عنه روايت کوي: رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: «داسي لمونځ وکړئ لکه څنګه چې تاسو ما وينئ چې زه لمونځ کوم»[1]. او جابر رضي الله عنه روايت کوي او وايي: «ما نبي صلى الله عليه وسلم د حج پر ورځ وليد چې له خپل څاروي د پاسه يې جمرات ويشتل او ويل يې: زما د مناسکو پيروي وکړئ، ځکه ممکن د دې حج پرته زه بيا حج ونه کړم»[2].

***

درييم: د عمرې فضيلت:

عمره دو فضيلتونه لري: عام او خاص.

عام فضيلت:

له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دى وايي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: «يوه عمره تر بلې عمرې پورې د دواړو تر منځ د ګناهونو کفاره ده، او مقبول حج ته جزا بې له جنت نه نشته»[3].

---

(١) بخاري په (٦٠٠٨) شمېره روايت کړى دى.

(٢) مسلم په (١٢٩٧) شمېره روايت کړى.

(٣) بخاري په (١٧٧٣) شمېره، او مسلم په (١٣٤٩) شمېره روايت کړى دى.

او له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی وايي چې: رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي: «حج او عمره سره يوځای کړئ، ځکه دوی د بې وزلۍ او ګناهونو لرې کوونکي دي، لکه څنګه چې د اوسپنې او سرو زرو ناپاکي د اور په وسيله لرې کېږي[١]»[٢].

او خاص فضيلت په رمضان کې: د ابن عباس رضي الله عنهما څخه روايت دی چې پيغمبر صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: «د رمضان په مياشت کې يوه عمره زما سره د يو حج په برابر ده[٣]»[٤].

❋❋❋

---

(١) موضع نار الحداد والصائغ. التمهيد لابن عبد البر (١٥/ ١٠٢).

(٢) ترمذي په (٨١٠) شمېره، او نسائي په (٢٦٣١) شمېره روايت کړی دی.

(٣) يعني: زما سره د يوې حج په برابر ده، لکه څرنګه چې په بل روايت کې راغلي دي.

(٤) بخاري په (١٨٦٣) شمېره، او مسلم په (١٢٥٦) شمېره روايت کړی دی.

د عمرې طريقه

لومړی: د ميقاتونو احكام:

ميقاتونه: هغه ځايونه دي چې نبي صلى الله عليه وسلم د حج او عمرې لپاره د احرام تړلو لپاره ټاكلي دي.

څوک چې د حج يا عمرې په نيت د دې ميقاتونو له يوې څخه تېرېږي، نو بايد له هغه ځايه احرام وتړي، او روا نه ده چې له هغه ځايه پرته له احرام څخه تېر شي.

څوک چې له دې ميقاتونو څخه مكې ته نږدې وي: د هغه ميقات د هغه خپل ځای دی؛ نو د حج او عمرې لپاره له هماغه ځای څخه احرام كوي.

د مكې اوسېدونكي او هغه څوک چې له مكې څخه احرام كوي: د حج لپاره له مكې او د عمرې لپاره له حِل (لكه تنعيم) څخه احرام كوي.

كه څوک په الوتكه كې وي: هغه وخت احرام تړي لكه چې الوتكه ميقات ته ورسېږي، نو ميقات ته له رسېدو دمخه د احرام جامې چمتو كوي او اغوندي، كله چې ميقات ته ورسېږي، نو سمدلاسه دې احرام وتړي او نيت دې وكړي، او د هغه لپاره دا جواز نلري چې تر هغه وخته پورې يې وځنډوي تر څو چې په هوايي ډګر كې ښكته شي، هغه كولی شي د ميقات ته له رسېدو دمخه د تلبيه په ويلو سره احتياطي تدابير ونيسي، ځكه چې د الوتكې د سرعت له وجې د تلبيه ځای له لاسه وركولو ويره شتون لري.

دويم: د احرام طريقه او احكام:

څوک چې غواړي احرام وتړي، لاندې احكام ټاكل شوي دي:

غسل: د نارينه او ښځو لپاره سنت ده، حتی حائضې او نفساء لپاره.

خوشبوی لګول: نارینه په سر او ږیره کې خوشبو استعمالولی شي، او د احرام څخه وروسته د خشوبویي اثر پاتیکېدل زیان نلري.

خو د ښځو لپاره د خوشبويي استعمالول جواز نلري؛ ترڅو نامحرم نارینه یې بوی نه کړي.

د احرام جامې اغوستل، چې هغه د نارینه و لپاره لنګ او څادر دي، سنت دا ده چې سپینې پاکې وی او یا نوي وي. او ښځه دې د احرام لپاره هر هغه څه واغوندي چې زړه یې غواړي، خو چې زینت او تبرج په کې نه وي، او همدارنګه د نقاب او دستکشو اغوستلو څخه دې ډډه وکړي، او خپل مخ او لاسونه په بل څه پټ کړي.

احرام تړل ورسته له مشروع لمونځ څخه، که هغه د فرض لمونځ وي او یا نفل، او دا واجب نه دی.

او بیا وایي: (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمْرَةً).

او که د بل چا لپاره عمره کوي، باید ووايي: (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمْرَةً عَنْ فُلَانٍ).

څوک چې غواړي احرام وتړي، او له کومې ستونزې څخه وېره ولري چې د هغه د حج یا عمرې د بشپړولو مخه به ونیسي، نو هغه باید د احرام د تړلو پر مهال دا شرط وتړي او ووایي: (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ عُمْرَةً، وَإِنْ حَبَسَنِي حَابِسٌ فَمَحِلِّيْ حَيْثُ حَبَسْتَنِي)، **ژباړه:** «ای الله، زه د عمرې لپاره نیت کوم، زما د احرام نه وتلو ځای به هغه وي چې زه پکې بنده پاتی شم»، نو کله چې هغه شرط وکړي او یو څه پېښ شي چې هغه د خپل مراسم بشپړولو څخه منع کوي، نو هغه له احرام څخه وځي او هغه باندې هیڅ شی نشته.

"بيا به تلبيه (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ)[1]، ډېر تکراروي، سړی بايد په تلبيه کې خپل غږ لوړ کړي، او ښځه هم همداسې؛ په دې شرط چې نامحرم سړي نه وي. د احرام کوونکي لپاره مناسب ده چې تلبيه ډېره تکرار کړي، په ځانګړې توګه کله چې حالات او وخت بدلون مومي، لکه د لوړې ځای ته ختل، يا ټيټې سيمې ته ښکته کېدل، يا د شپې او ورځې په راتلو سره.

په عمره کې د احرام تړلو له وخته د طواف تر پيل پورې تلبيه ويل جواز لري.

محرم بايد محتاط وي چې د احرام په هېڅ ډول ممنوعاتو کې ښکېل نه شي تر هغه چې له خپل احرام څخه تحلل حاصل کړي.

درېيم: د طواف طريقه:

---

(١) د "**لبيك**" ويلو معنی دا ده چې، ای ربه! په وار وار ستا د امر تابع يم، او معنا يې داده چې بنده د خپل رب بلنه ومني او پيروي يې وکړي.

"**إن الحمد والنعمة لك والملك** " **الحمد**: په کمال او بشپړتيا سره د ستايل شوي ذات يادونه ده، نو کله چې دا الفاظ تکرار شي ثناء ويلو ته اوړي. (**والنعمة**) نعمت؛ هر هغه څه ته وايي چې الله تعالی يې په خپل بنده لورينه کوي چې غوښتل شوی شی تر لاسه کړي او ناخوالې ترې چپې کړي او د (**الملک**) معنا دا ده چې: پادشاهي تا لره ده، ځکه يقينا چې حقيقي پادشاه يوازې الله دی، او د (**لا شريک لک**) معنا دا ده چې؛ ای الله! تا سره ستا په ځانګړو بشپړو صفتونو کې هيڅوک شريک نه دی چې له هغو صفتونو څخه په پادشاهی، خالقيت، د چارو تدبير او الوهيت کې يووالی دی. په لنډه توګه له: مجموع فتاوی ورسائل العثيمين (٢٢/ ٩٦).

كله چې محرم مسجد حرام ته ننوځي، نو د هغه لپاره سپارښتنه كېږي چې خپله ښي پښه مخكې كړي او جومات ته د ننوتلو دعا ووايي. يو له هغو معتبرو روايتو څخه چې پدې اړه روايت شوي دي دا دي چې ووايي: (اللَّهُمَّ افْتَحْ لِيْ أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ)، «اې الله! زما لپاره د خپل د رحمت دروازې خلاصې كړه». دا دعا هر جومات ته د ننوتلو پر مهال ويل كېږي، او يوازې په حرم شريف پورې محدوده نه ده.

كله چې وغواړي طواف پيل كړي، نو تلبيه دې بنده كړي، او اضطباع دې وكړي، د اضطباع طريقه:

سرى بايد د خپل (څادر) منځنۍ برخه خپل ښي (تخرګ) لاندې تېر كړي، او څنډې دى يې په كينه اوږه باندې واچوي، كله چې طواف پاى ته ورسېږي، نو څادر دې بېرته په معمول ډول (د طواف دمخه په څېر) حالت ته واړوي؛ ځكه چې اضطباع يوازې د طواف پر مهال مشروع ده.

بيا به حجر اسود ته لاړ شي او په خپل ښي لاس سره دې حجر الاسود لمس او ښكل كړي، كه هغه ونه شي كولى چې ښكل يې كړي، نو په خپل لاس سره دې لمس كړي، او خپل لاس دې ښكل كړي، كه هغه ونه شي كولى چې په خپل لاس سره يې لمس كړي، هغه دې په هغه څه سره چې ورسره وي لمس كړي، لكه (امسا) او يا ورته شى، او بيا دې ښكل كړي، كه دا هم نشو كيدلى حجر الاسود ته دې مخامخ ودرېږي او خپل لاس سره دې ورته اشاره وكړي، خو نه دې يې ښكلوي، او غوره دا ده چې رش دې نه جوړوي چې خلكو ته هم تكليف رسوي او ځان ته هم.

کله چې حجر الاسود لمسوي يا ورته اشاره کوي، هغه بايد ووايي: "الله أكبر".

بيا دې ښي اړخ ته لاړ شي او کعبه دې خپل چپ اړخ ته پريږدي، او کله چې يمانی رکن ته ورسيږي، هغه دې لمس کړي پرته له ښکلولو څخه، که دا ورته ممکنه نه وي، نو هغه دې تېلې نه کوي، او اشاره دې هم ورته نه کوي.

د حجر الاسود او رکن يمانی ترمنځ دې ووايي: ﴿...رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ [البقرة: ٢٠١]. وايي، **ژباړه:** «زموږ ربه! مونږ ته په دنيا کې ښېګڼه (نيکمرغي، سلامتي، رزق) او په آخرت کې هم ښېګڼه (جنت، رحمت) راکړه، او مونږ د دوزخ له عذاب څخه وژغوره».

هر کله چې د حجر الاسود څخه تېريږي، نو په خپل لاس دې ورته اشاره وکړي او ودې وايي: (الله أكبر).

او د خپل طواف په پاتې موده کې دې هغه ذکر او دعا او د قرآن تلاوت دې وکړي چې خوښوه يې وي.

سنت دا دی چې يوازې په لومړيو دريو ګردشونو کې په چټکۍ سره قدم وهل په لنډو ګامونو سره قدم ووهل شي، د پاتې څلورو ګردشونو کې چټک قدم وهل نشته، مګر د معمول په څير قدم وهل دي.

کله چې يې طواف بشپړ کړ، مقام ابراهيم خوا ته دې لاړ شي او ودې وايي: ﴿... وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...﴾ [البقرة: ١٢٥]، «د ابراهيم

عليه السلام له مقام (او درېدلو ځای) څخه د لمانځه ځای جوړ کړئ». بيا که امکان ولري، دوه رکعته لمونځ به د مقام تر شا وکړي، که نه نو په جومات (مسجد حرام) کې يې په هر ځای کې کولی شي، په لومړي رکعت کې به له فاتحې وروسته ووايي: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝١﴾ [الکافرون: ١]، او په دويم رکعت کې به له فاتحې وروسته ووايي: ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝١﴾ [الإخلاص: ١].

څلورم: د سعي طريقه:

نو کله چې طواف او دوه رکعته لمونځ پای ته ورسوي، نو هغه مسعی ته ځي، کله چې صفا ته نږدې شو، دغه آيت دې تلاوت کړي: إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ ... ﴾ [البقرة: ١٥٨]، **ژباړه:** «يقيناً صفا او مروه د الله له نښو څخه دي». بيا دې ووايي: "أبدأ بما بدأ الله به"،

«زه په هغه څه پيل کوم چې الله هغه باندې پيل کړی دی».

بيا دې صفا ته وخيژي تر دې چې کعبه ووينې او يا دې د کعبې طرف ته ځان برابر کړي او د الله تعالی وحدانيت او تکبير دې ووايي، او ودې وايي: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الأَحْزَابَ وَحْدَهُ)، **ژباړه:** «له الله پرته بل معبود نشته، چې يوازې دی او هيڅ شريک نه لري، پاچاهي د هغه ده او ستاينه هغه لره ده، او هغه په هرڅه قادر دی، نشته بل معبود مګر يوازې يو الله دی، هغه خپله ژمنه پوره کړه، او د خپل

بنده مرسته يې وکړه، او هغه يوازې احزابو ته ماتې ورکړه»، دغه ذکر دې درې ځله تکرار کړي، او د دې ترمنځ دې دعا وکړي.

بيا دې له صفا څخه ښکته شي او مروه ته دې لاړ شي نو کله چې شنې نښې ته ورسيږي، نارينه دې خپل تګ ګړندی کړي تر هغه چې دويمې نښې ته ورسيږي، بيا دې خپل تګ عادي کړي، او د ښځو لپاره ګړندی تګ جواز نلري.

نو کله چې مروه ته ورسيږي هغه کارونه يې چې په صفا کې ترسره کړي و مروه کې دې هم ترسره کړي. (دويمه فقره).

بيا دې له مروه څخه صفا ته ښکته شي، او کله چې شنې نښې ته ورسيږي، نارينه دې خپل تګ ګړندی کړي تر هغه چې دويمې نښې ته ورسيږي، بيا دې خپل تګ عادي کړي.

او همداسې تر هغه چې اووه ګردشونه بشپړ کړي، له صفا څخه مروه ته تګ يو ګردش دی، او له مروه څخه صفا ته راستنيدل بل ګردش دی.

او په خپله سعی کې يې چې هر ذکر، دعا، او د قرآن تلاوت خوښ وي ودې يې کړي.

پنځم: د ويښتانو خريل او يا لنډول:

که چيرې معتمر خپل طواف او سعی بشپړ کړي، نو بايد خپل سر وخريي يا يې لنډ کړي که هغه نارينه وي، سنت دا دی چې ټول سر وخريي يا يې لنډ کړي.

د سر خريل د لنډولو څخه غوره دی، مګر دا چې د حج وخت دومره

نږدې وي چې د سر د وېښتانو د ودې لپاره کافي وخت نه وي؛ نو دا غوره ده چې وېښتان لنډ شي.

اما ښځه، نو هغه دې د خپلو وېښتانو د څنډو څخه د ګوتې د سر په اندازه لنډ کړي.

د احرام ممنوعات:

د احرام ممنوعات عبارت دي له:

د بدن د هرې برخې څخه د وېښتانو خريل، لنډول او يا ايستل.

د پښو يا لاسونو ټول يا ځينې نوکان لنډول.

سر د هغه څه سره پوښل چې ورسره تړلی وي، لکه خولۍ، پګړۍ، يا په سر باندې څادر اچول، يا رومال، کمپله، کارټن، يا بل څه چې د پوښلو لپاره وي. دا په نارينه وو پورې اړه لري، نه په ښځو پورې.

د بدن سره سم منظمې جامې اغوستل؛ په خپل عادي بڼه کې، لکه: يوه جوړه شوې جامې، پرتوګ، پتلون، کميس، جرابې، او دستکشې. دا په نارينه وو پورې اړه لري، نه ښځو پورې؛ هغه يوازې د لاندې څيزونه څخه منع ده:

نقاب، برقع، يا هغه څه چې د مخ د پوښلو لپاره د نقاب په څېر استعمالېږي اغوستل، او د نامحرمو سړيو په وړاندې ښځه بايد خپل مخ د اعتيادي مخپوښ سره وپوښي؛ دا پوښل حتی که مخ ته هم ښه ورسېږي، د هغې لپاره دا جواز نلري چې په خپل سر باندې پټۍ يا ورته بل شی وتړي ترڅو د هغې مخ ته د مخپوښ د رسېدو مخه ونيسي؛ ځکه چې د هغې د مشروعيت لپاره هيڅ ثبوت نشته.

په لاسونو کې دستکشي اغوستل، او هغه باید خپل لاسونه د نامحرمو نارینه وو څخه د عباپې په دننه کولو سره پټې کړي.

په بدن او د احرام په جامو باندې د خوشبو لګول.

د ځمکني حیواناتو وژل، او یا ښکار کول، که څه هم هغه ونه وژني.

کوژدنه، د ځان لپاره یا د بل چا لپاره.

د نکاح تړون.

پرته له جماع څخه نږدېوالی؛ لکه ښکلول، او په شهوت سره لمس کول.

جماع، چې هغه په فرج کې وطی کول دي.

والله أعلم وصلى الله وسلم على نبينا محمد

د عمرې د اعمالو لنډيز

(یا به د کتاب په پوښ کې وي او یا په اخرنۍ صفحه کې)

غسل کول.

خوشبوي استعمالول.

د احرام جامې اغوستل.

احرام، چې هغه په مناسکو کې د داخلېدو نیت دی.

تلبیه ویل.

طواف بیت الله الحرام.

دوه رکعته لمونځ کول د مقام تر شا.

د صفا او مروه تر منځ سعی کول.

د سر خریل او یا لنډول.

فهرست

پیلیزه: ١
لومړی: د عبادت د قبولیدو شرطونه: ٢
دويم: د عمرې د طريقې او احکامو زده کړه: ٣
دریيم: د عمرې فضیلت: ٣
د عمرې طريقه ٥
لومړی: د میقاتونو احکام: ٥
دويم: د احرام طريقه او احکام: ٥
دریيم: د طواف طريقه: ٧
څلورم: د سعي طريقه: ١٠
پنځم: د وېښتانو خريل او يا لنډول: ١١
د احرام ممنوعات: ١٢
د عمرې د اعمالو لنډيز ١٣
فهرست ١٤

***

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

رسالة الحرمين

د حرمين پيغام

د مسجد الحرام او مسجد نبوي زيارت کونکو لپاره لاربښود
مواد په ژبو کې